

ตอนที่ 3

ทักษะของคัมภีร์กุรอ่านในเรื่องของหัวใจ

บางทีอาจจะไม่จำเป็นที่จะต้องอธิบายว่าสิ่งที่เรียกกันว่า “หัวใจ” นั้นมิใช่อวัยวะที่อยู่ในทรวงอกด้านซ้ายของร่างกายและเป็นสิ่งหนึ่งซึ่งทำหน้าที่คล้ายกับปั๊มที่ส่งเลือดไปยังเส้นโลหิตใหญ่ และเส้นโลหิตฝอย “แน่นอน ในนมส่งตักเตือนสำหรับผู้ที่หัวใจ” (กุรอ่าน 50.37)

เป็นที่แจ้งชัดแล้วว่า หัวใจในที่นี่หมายถึงความจริงอันสูงส่งและมีความสำคัญที่แตกต่างไปจากอวัยวะของร่างกายที่มีชื่อเดียวกันนี้ อีกที่หนึ่ง คัมภีร์กุรอ่านได้บอกเราว่า “ในหัวใจของเขานั้นมีโรค ดังนั้นอัลลอฮ์จึงเพิ่มโรคในนั้นให้แก่เขา” (กุรอ่าน 2.9)

โรคในหัวใจเช่นนั้นเป็นโรคที่ไม่อาจรักษาได้โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านหัวใจ ถ้าหากจะมีนายแพทย์สักคนหนึ่งที่สามารถเยียวยารักษาความบวบวายไข้ชนิดนี้ได้ นายแพทย์ผู้นั้นก็ต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตใจอย่างมีต้องสงสัย

คำจำกัดความของคำว่าหัวใจ

ถ้าเช่นนั้นแล้ว ความหมายของหัวใจทั้งที่กล่าวมานี้คืออะไร ?

ความจริงแล้ว คำตอบสำหรับคำถามนี้จะต้องได้รับการมองลึกกลงไปในแก่นสารของมนุษย์ ในขณะที่มนุษย์เป็นสิ่งที่ถูกอุบตขณมาเป็นตัวตนนั้น มนุษย์มีสิ่งต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบมากมายหลายร้อยสิ่ง เฉพาะมนุษย์คนเดียว ก็ประกอบไปด้วยความคิด ความกลัว ความหวัง ความรัก และความรู้สึกอื่น ๆ อีกนับไม่ถ้วน ความรู้สึกเหล่านี้เหมือนนกขมิ้นาจารย์หลายสายที่ไหลกันมาบรรจบกันในสถานที่แห่งหนึ่ง และสถานที่แห่งนั้นก็เป็นที่เลื่องลือที่ไม่มีมนุษย์คนไหนอ้างว่าตัวเองรู้จัก นักปรัชญา บรรดาผู้รอบรู้และนักจิตวิทยาต่างพากันให้ความสนใจในความลึกซึ้งของทะเลแห่งนี้ และแต่ละคนก็ประสบความสำเร็จในการค้นพบความลับของมันเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น แต่ผู้ที่ประสบความสำเร็จในขั้นนี้มากที่สุดคนใดเหมือนว่าจะเป็นผู้รู้ด้วยญาณ วิสัย (อิรฟาน) สิ่งที่มีรักรุอาอันเรียกหัวใจซึ่งประกอบด้วยความจริงแห่งท้องทะเลอันเป็นแหล่งที่รวมของสายน้ำและที่เราเรียกว่าจิตวิญญาณนั้น ส่วนหนึ่งของมันก็คือสติปัญญา

เมื่อใดก็ตามที่คัมภีร์กุรอานพูดถึงการลงโทษการ (วะฮีย์) คัมภีร์กุรอานไม่เคยพูดถึงเหตุผล ในทางตรงกันข้าม คัมภีร์กุรอานจะพูดถึงหัวใจของท่านศาสดาเสมอ ความหมายก็คือ ท่านศาสดามีได้รับคัมภีร์กุรอานโดยวิธีการใช้พลังแห่งเหตุผลหรือสติปัญญาเพราะหัวใจของท่านศาสดานั้นอยู่ในขั้นที่เกินกว่าการเข้าใจของเราและหัวใจในระดับนี้เองที่ทำให้ท่านมีความสามารถในการรับรู้ความจริงอันสูงส่งของคัมภีร์กุรอาน โองการใน ซูเราะฮ์ “นัจญ์ม” และซูเราะฮ์ “ตักวีร” หลายโองการอธิบายถึงเรื่องนี้ไว้ระดับหนึ่ง¹⁸

ตรงที่พูดถึงการลงโทษการและพูดถึงหัวใจนั้น คัมภีร์กุรอานได้อธิบายสิ่งต่าง ๆ ในระดับที่เหนือเหตุผล แต่ถึงกระนั้นก็ตาม คัมภีร์กุรอานก็มิได้ขัดแย้งกับเหตุผล โองการอัล-กุรอานที่กล่าวไว้นั้นเป็นตัวอย่างที่ดีให้เห็นถึงทัศนะที่อยู่เหนือเหตุผล และเป็นสิ่งที่เหตุผลไม่มีทางที่จะเข้าใจได้

ลักษณะของหัวใจ

ในทัศนะของคัมภีร์กุรอาน “หัวใจ” ยังหมายถึงความรู้และความเข้าใจด้วย หัวใจเป็นส่วนหนึ่งส่วนหนึ่งของคัมภีร์

กุรอานอันเป็นส่วนที่หนึ่งของหัวใจเท่านั้นที่จะได้ยินและเป็นส่วนที่ไม่หืออย่างอื่นสามารถได้ยิน ดังนั้น คัมภีร์กุรอานจึงเน้นหนักในเรื่องของการป้องกันและรักษาสื่อแห่งการรับรู้ไว้ให้บริสุทธิ์ ในคัมภีร์กุรอานเราจะได้พบเรื่องของการชักฟอกตัวตน (ตัจกียะฮ์อัน-นัฟซ) และการทำหัวใจให้สะอาดผ่องแผ้วอยู่เสมอ เช่น “แน่นอนผู้ใดที่ขัดเกลากจิตใจ เขาก็จะประสบผลสำเร็จ” (กุรอาน 91.9) “มิได้ บนหัวใจของพวกเขา มีโรคที่เขาทำ” (กุรอาน 88.14) และเกี่ยวกับเรื่องการทำจิตใจให้ผ่องใสนั้น คัมภีร์กุรอานบอกเราว่า “ถ้าหากว่าเจ้ายาเกรงต่ออัลลอฮ์ พระองค์ก็จะประทานเครื่องจำแนก (ระหว่างสิ่งดีกับสิ่งเลว)” (กุรอาน 8.29) หรือในอีกโองการหนึ่ง “และบรรดาผู้ที่ตนรนต์อยู่ในทางของเรา เราจะชทางของเราให้แก่เขา” (กุรอาน 29.29)

เช่นเดียวกัน คัมภีร์กุรอานก็จะกล่าวถึงการทำความชั่วที่ทำให้หัวใจของมนุษย์ต้องแปดเปื้อนสกปรกไว้บ่อยครั้ง คัมภีร์กุรอานชี้ให้เห็นว่าผู้ศรัทธาได้วิงวอนขอต่ออัลลอฮ์ว่า “โอ้ พระผู้อภิบาลของเรา ขอย้ำได้ทำให้หัวใจของเราหลงทางหลังจากที่พระองค์ได้ทรงนำทางเราแล้ว” (กุรอาน 3.7) และเมื่ออธิบายถึงบรรดาผู้ที่ทำความชั่ว คัมภีร์กุรอานกล่าวว่า “มิได้ สิ่งของพวกเขา

กำลังทำนั้นได้ทำให้หัวใจของพวกเขาสกรปรก” (กุรอาน 88.44) หรือ “เพราะว่าพวกเขาหันเห อัดลอสฺจึงทำให้หัวใจของเขา หลงทาง” (กุรอาน 61.5) ทำนองเดียวกัน คัมภีร์กุรอานได้ พูดถึงหัวใจที่ถูกปิดและเป็นหัวใจที่โหดร้ายว่า “อาดลอสฺได้ปิด หัวใจของเขา การได้ยินของเขา และการมองเห็นของเขา” (กุรอาน 2.7) “และเราได้ปิดบังหัวใจของเขาเพื่อที่ว่าพวกเขา จะได้ไม่เข้าใจมัน” (กุรอาน 6.25) “ดังนั้น อัดลอสฺจึงปิดหัวใจ ของบรรดาผู้ปฏิเสธ” (กุรอาน 7.101) “ดังนั้นหัวใจของพวกเขา จึงถูกทำให้กระด้าง และหลายคนในพวกเขาได้ชั่วช้าเลว ทราม” (กุรอาน 57.16)

ทั้งหมดนี้ แสดงให้เห็นว่าคัมภีร์กุรอานรักษากระแสจิตอัน สูงส่งไว้สำหรับมนุษย์และถือว่ามีเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนที่จะ ต้องรักษาหัวใจของตัวเองไว้ให้ปลอดภัยและสมบูรณ์ นอกจากนี้ เนื่องจากความจริงที่ว่าในสภาพสังคมที่ฟอนเฟะนั้น บุคคลแทบ จะไม่สามารถหรือไม่สามารถรักษาความสะอาดและความบริสุทธิ์ ไว้ได้เลย ดังนั้น คัมภีร์กุรอานจึงเน้นว่ามนุษย์จะต้องใช้ความ พยายามทั้งหมดในการที่จะทำให้สภาพแวดล้อมของตนสะอาด บริสุทธิ์ คัมภีร์กุรอานกล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า ความรัก ความ

ศรัทธา แรงดึงดูดภายในอันสูงส่ง ประกอบผลของคัมภีร์กุรอาน และคำแนะนำที่งดงามนันทมคชนอยู่กับมนุษย์และสังคมมนุษย์ ที่ปราศจากการตกเป็นทาสความต้องการ ปราศจากพฤติกรรม เยี่ยงสัตว์และปราศจากการล่าสอน

ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติแสดงให้เห็นแล้วว่า เมื่อใดก็ตามที่ผู้ปกครองต้องการที่จะกดสังคมไว้ภายใต้อำนาจของตน เพื่อกดขี่ขูดรีดคนในสังคม ผู้ปกครองจะมอมเมาสังคมนั้นให้ ฟอนเฟะด้วยการสรรหาเครื่องอำนวยความสะดวกและวิธีการทุกอย่างที่จะทำให้คนในสังคมสนกสนานเพลิดเพลินอย่างไรชอบเขต ตัวอย่างของระบบอันสกปรกนคอกภัยพิบัติที่เข้าครอบครองคนมุสลิมแห่งสเปน ในอดีตซึ่งถูกถือว่าเป็นแหล่งที่มาของการฟื้นฟูศิลปวิทยาการ และเป็นอารยธรรมที่ก้าวหน้าที่สุดของยุโรป ด้วยความพยายามที่จะกำจัดสเปนให้พ้นไปจากอำนาจของมุสลิม พวกยุโรปเริ่มต้นทำงานด้วยการทำลายจิตวิญญาณและจริยธรรมของคนหนุ่มมุสลิม โดยนำเอาสื่อแห่งความรื่นเริงบันเทิงต่างๆ เข้ามอมมอมเมามุสลิมจนถึงขนาดที่ว่าแม้แต่ผู้บังคับบัญชาทหารและเจ้าหน้าที่รัฐบาลก็ยังถูกหลอกและถูกมอมเมาไปด้วย นี่เองเป็นสิ่งที่ทำให้พวกยุโรปสามารถทำลายความเข้มแข็ง ความกล้าหาญ ความศรัทธา และความบริสุทธิ์ทางจิตใจของมุสลิมผู้เป็นศัตรูจน

กลายเป็นผู้อ่อนแอและกลายเป็นสัตว์ที่เมาอารมณ์และแอลกอฮอล์
ไปในที่สุด ดังนั้นการที่จะเอาชนะคนเช่นนี้จึงมีใช้เรื่องยากอันใด
ในการแก้แค้นรัฐบาลมุสลิมที่มีอายุสามร้อยปี พวกยุโรปทำกับ
มุสลิมเสียจนประวัติศาสตร์เองก็ยิ่งอายในการที่จะบันทึกเรื่องราว
เอาไว้ ตามคำสอนของศาสดาเยซู พวกคริสเตียนเป็นผู้ที่จะต้อง
หันแก้มอีกข้างหนึ่งให้กับฝ่ายตรงข้าม แต่ในสเปน พวกคริสเตียน
ได้กลายเป็นผู้สร้างทะเลจากเลือดมุสลิม จนแม้แต่เจงกิสข่านเองก็
ยังไม่สามารถเทียบเท่า แต่อย่างไรก็ตาม การพ่ายแพ้ของมุสลิมนั้น
เป็นผลมาจากความฟอนเฟะทางจิตใจของตัวเองและการไม่ปฏิบัติ
ตามคำสอนของคัมภีร์กุรอานมากกว่า

ในสมัยของเราที่เช่นเดียวกัน ที่ไหนที่มีการกดขี่ชู้ชู้รีด
สาเหตุของมันก็มาจากที่คัมภีร์กุรอานได้เตือนไว้ นั่นคือ การหมัก
หมมหัวใจไว้ในความสกปรก เพราะเมื่อใดก็ตามที่หัวใจสกปรก
การใช้เหตุผลก็ไม่เกิดประโยชน์ และนี่เป็นโซ่เส้นใหญ่ที่สามารถ
จะพันนาการข้อมือข้อเท้าไว้ ดังนั้นเราจะเห็นได้ว่า การกดขี่ชู้-
รีดและลัทธิทุนนิยมจึงไม่กลัวการเปิดโรงเรียนและมหาวิทยาลัย
เพราะพวกมันจะใช้กำลังและทรัพยากรทุกอย่างมอมเมาทำลายหัวใจ
และจิตวิญญาณของนักศึกษาให้เสียหาย พวกมันรู้ดีถึงความจริงว่า

74 การเข้าใจอัล-กุรอาน

หัวใจและจิตวิญญาณที่บวญใช้ นั้นไม่มีแรงต่อต้านและจะยอมจำนนต่อการกดขี่ขูดรีดทุกกอย่าง

คัมภีร์กุรอานให้ความสำคัญแก่ความสูงส่งและความบริสุทธิ์ของเจตนารมณ์แห่งสังคมเป็นอย่างมาก ในโองการหนึ่ง คัมภีร์กุรอานบอกเราว่า “จงช่วยกันในความถูกต้องและในคุณธรรม แต่จงอย่าช่วยเหลือกันในการบาปและการเป็นศัตรู” (กุรอาน 5.2)

ประเด็นแรกที่โองการนี้ชักค่อ เราจะต้องทำความดีและไม่ทำความชั่ว ประเด็นที่สองก็คือเราจะต้องประกอบกิจการที่ดีในสังคมด้วย มิใช่ทำดีเฉพาะส่วนตัวแต่เพียงอย่างเดียว

มีหะดีษสองหรือสามหะดีษที่พดเกี่ยวกับหัวใจซึ่งข้าพเจ้าจะรายงานให้ท่านได้ฟัง เป็นคำพุดของท่านศาสดาและบรรดาอิมามซึ่งจะให้ข้อสรุปที่ดีแก่ท่านในเรื่องนี้ ในหนังสือประวัติชีวิตของท่านศาสดามีเขียนไว้ว่า วันหนึ่ง ชายคนหนึ่งได้เข้าไปหาท่านศาสดาและกล่าวแก่ท่านว่าเขามีปัญหาบางอย่างที่ต้องการจะถามท่านศาสดาจึงถามชายผู้นั้นว่าเขาต้องการที่จะได้รับคำตอบหรือว่าต้องการจะถาม ชายผู้นั้นจึงกล่าวว่าเขาต้องการคำตอบ ท่านศาสดาจึงบอกชายผู้นั้นว่า “ท่านมาถามจนถึงความหมายของ

(ความประพฤติ) ที่ดี และสวยงาม กับความเลวและความแปด
เปื้อนใช้ไหม?”

ชายผู้นั้นจึงยอมรับว่านั่นคือสิ่งที่เขาจะมาถาม ท่านศาสดา
จึงเคาะนิ้วสามนิ้วบนนอกของชายคนนั้น และบอกเขาให้หาคำตอบ
จากหัวใจของเขาเองและท่านได้กล่าวว่า “หัวใจของมนุษย์นั้น
ถูกสร้างขึ้นในลักษณะที่เกี่ยวพันกับความสวยงามและความดี
หัวใจจะสงบกับความงาม แต่กับความชั่วและความเลวมันจะ
ไม่สงบและวุ่นวาย”

ร่างกายเรานั้น เมื่อใดก็ตามที่มีวัตถุแปลกปลอมเข้าไป มัน
จะเป็นสาเหตุก่อให้เกิดการไม่สบายขึ้น และพลอยทำให้การทำงาน
ของอวัยวะส่วนต่าง ๆ ต้องปั่นป่วนไปทั่ว การที่จิตใจของมนุษย์
ได้รับความปั่นป่วนและไม่สบายก็ด้วยสาเหตุจากการทำไม่ดี ที่
เรียกกันว่าจิตไม่สงบนั้นก็เนื่องมาจากการเข้ากันไม่ได้ระหว่าง
จิตใจและการกระทำที่ไม่ดีงาม “จงแสวงหาความคิดจากหัวใจ
ของเจ้า แม้ว่าผู้ตัดสินจะให้ความคิดจะเห็น(ที่ตรงกันข้าม)ก็ตาม”

คำพูดของท่านศาสดาดังกล่าวข้างต้นมีความหมายว่า ถ้าหาก
บุคคลใดแสวงหาสัจธรรมอย่างจริงจัง และเพื่อที่จะหาสัจธรรม

เขาได้ทำให้ตัวเองเป็นกลางไม่เอียงไปข้างหนึ่งข้างใด หัวใจของเขาจะไม่ทรยศต่อเขา ในทางตรงกันข้าม มันจะนำเขาไปในทางที่ถูกต้อง เพราะโดยพื้นฐานแล้ว ตราบใดที่มนุษย์เป็นผู้จริงจังในการแสวงหาสัจธรรม อะไรก็ตามที่มาหาเขาจะเป็นสัจธรรมและความจริง แน่نون นี่เป็นเรื่องละเอียดอ่อน แต่เมื่อใดก็ตามที่มนุษย์ถูกพาหลงไปยังหนทางที่ไม่มีทางนำ เขาจะถูกชักจูงไปสู่ความผิดพลาด เหตุผลก็คือ จากที่ปรากฏเขาจะมีแรงจูงใจพิเศษและมีได้เป็นผู้แสวงหาสัจธรรมเพื่อสัจธรรมอย่างแท้จริง ในการตอบคนที่ถามความหมายของคำว่า “ความถูกต้อง” ท่านศาสดาได้บอกแก่ผู้ถามว่า ถ้าหากเขาเป็นผู้ที่แสวงหา “ความถูกต้อง” อย่างแท้จริงแล้ว เขาจะรู้ว่าอะไรก็ตามที่ทำให้หัวใจของเขาพอใจและจิตสำนึกไม่สับสนปั่นป่วนคือความถูกต้อง ขณะที่เมื่อใดก็ตามที่เขาปรารถนาในสิ่งที่ทำให้หัวใจไม่สงบ ก็ให้เขาแน่ใจได้เลยว่าสิ่งนั้นเป็นบาป

ท่านเองเดียวกัน ท่านศาสดาได้ถูกถามถึงเรื่องความศรัทธา ท่านศาสดาได้ตอบว่า “บุคคลที่เมื่อใดก็ตามทำสิ่งเลวทราม เขาจะรู้สึกไม่สบายและเสียใจและเมื่อใดก็ตามที่ทำความดี เขาจะรู้สึกดีใจและมีความสุข คนเช่นนี้เป็นผู้ที่มีความศรัทธา”

มีรายงานจากอิมามศอติกว่า “ผู้ศรัทธาคือผู้ที่เมื่อใดก็ตามที่เขาเป็นอิสระจากคำพูดที่เกี่ยวกับโลก¹⁹ แล้ว เขาจะรู้สึกถึงความหวานของความรักของพระเจ้าในหัวใจของเขา และเขาจะมีความรู้สึกวโลกันไม่มีสาระ และตลอดชีวิตของเขา เขาคิดที่จะสละโลก (วัตถุ) นั้นและทิ้งมันไว้ข้างหลัง และนี่เป็นความจริงที่บรรดาผู้พิทักษ์ของ อัลลอฮ์ (เอาลียา) ได้พิสูจน์แล้วด้วยชีวิตของท่าน”

ในชีวิตประวัติของท่านศาสดามีเขียนว่าวันหนึ่งหลังจากการนมาซในตอนรุ่งอรุณ ท่านศาสดาได้เดิน ไปดูคนที่ถูกเรียกว่า “อัศฮาบะฮ์ ซุฟฟะฮ์” คนเหล่านี้เป็นมุสลิมที่อาศัยอยู่ข้างมัสยิดของท่านศาสดาในเมืองมะดีนะฮ์และไม่มีสมบัติใด ๆ เป็นของตนเอง ท่านศาสดาได้มองดูชายคนหนึ่งในบรรดาคณะพวกนั้นซึ่งถูกเรียกว่า ซัยด์ หรือไมกั ฮาริษ อิบน์ ซัยด์ ชายผู้คนที่ทำทางจะบ่วยและตาปรือ ท่านศาสดาได้ถามชายผู้นั้นว่า “เป็นอย่างไรบ้าง ?” ชายผู้นั้นตอบว่า “ฉันกำลังผ่านเข้าไปในฐานะของคนที่ประจักษ์แจ้ง (อะฮลิ ยากีน)”

ท่านศาสดาจึงกล่าวว่า “เป็นคำอ้างที่ยิ่งใหญ่ มีอะไรพิสูจน์ล่ะ”

“ขอพิสูจน์เงื่อนไขการประจักษ์แจ้งของฉันก็คือเมื่อคืนนี้
ฉันไม่ได้นอนและฉันอดอาหารเสมอในตอนกลางวันและฉันใช้
เวลากลางคืนจนถึงเช้าในการนมาซ”

ท่านศาสดาจึงบอกว่า “นี่ยังไม่เพียงพอ มีอะไรอื่นอีก
ไหม ?”

ชายผู้นั้นจึงกล่าวว่า “โอ ท่านศาสดา ขณะนั้นฉันอยู่ใน
สภาพที่ดูเหมือนกับว่าฉันกำลังมองเห็นชาวสวรรค์และชาวนรก
และได้ยินเสียงของพวกเขา ถ้าหากว่าท่านอนุญาต ฉันจะรายงาน
ถึงสภาพภายในของสหายของท่านให้ฟัง”

“พอแล้ว พอแล้ว” ท่านศาสดากล่าว “เอาอย่างนั้นดีกว่า
บอกฉันมาว่าอะไรที่เป็นแรงบันดาลใจของท่าน ?”

“ญิฮาด ฟิ สบิลิลลาฮฺ” ชายผู้นั้นกล่าว “ชายผู้นั้นกล่าว
“การต่อสู้ (ด้วยอาวุธ) ในหนทางของอัลลอฮฺ”

คัมภีร์กุรอานกล่าวว่า การชกฟอกจิตใจให้บริสุทธิ์ทำให้
ชายผู้นั้นอยู่ในฐานะดังกล่าว ซึ่งอะมีรุล มุมีนีนได้กล่าวว่า “ถ้า
หากมันได้ถูกเอาออกไปจากเบื้องหน้าเขาแล้วไม่มีอะไรที่จะมาผูก
ติดอยู่กับความประจักษ์แจ้งของเขา”

สิ่งที่คัมภีร์กุรอานมีอยู่ในคำสอนของตนก็คือ การสร้าง
มนุษย์ที่จะช้ประโยชน์จากทั้งความรู้ และเหตุผลและจากวิธีการ
ของหัวใจ และใช้มันไปในลักษณะที่ดีที่สุดในทางแห่งสังคม
มนุษย์เป็นตัวอย่างที่สุดสมบูรณ์ที่สุดของผู้ที่เป็นศาสนิก อิมามและ
บรรดาศาสนิกษย์ที่อุทิศตน

เชิงอรรถ

1. ฮาฟิซและคัยยัมเป็นกวีผู้มชื่อเสียงของอิหร่าน
2. ฮาฟิฎ โดยความหมายทางภาษาแล้วแปลว่า “ผู้ปกครอง” การที่อิสลามเรียกคนที่ท่องจำ อัล-กุรอานว่าฮาฟิฎก็เพราะว่าการท่องจำอัล-กุรอานได้ถือเป็นการปกป้องอัล-กุรอานอย่างหนึ่ง
3. ในการประชุมเพื่อทำความเข้าใจในปัญหาความแตกต่างระหว่างแนวความคิดต่าง ๆ ของอิสลาม (ศกรับ บัยนัต มะชาฮิบ อัล-อิสลามียะฮฺ) ซึ่งจัดขึ้นเมื่อประมาณเกือบห้าสิบปีที่ผ่านมา ตัวแทนของทางฝ่ายอิสมาอิลียะฮฺตั้งใจที่จะเข้าร่วมด้วย แต่บรรดาผู้ทรงความรู้ของทั้งฝ่ายซออะฮฺและซุนนีย์ต่างมีทัศนคติตรงกันว่าพวกอิสมาอิลียะฮฺไม่อาจถือได้ว่าเป็นแนวความคิดหนึ่งของอิสลาม ดังนั้น ตัวแทนของพวกอิสมาอิลียะฮฺจึงไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าร่วม

4. อัมร บิล-มะอูรูฟ วะ นะฮฺยาน อัล-มุงักร เป็นหน้าที่
อย่างหนึ่งของอิสลาม นั่นคือการกำชับกันในเรื่องดีงามและ
ห้ามปรามความชั่วช้า
5. บรรดาอิมามต่าง ๆ ได้อ่านอัล-กุรอานในลักษณะเช่นนี้ซึ่ง
ทำให้คนที่เดินผ่านมาได้ยินเข้าต้องหยุดยืนฟังและน้ำตาไหล
ออกมา
6. กุ นะฮฺญุล บะลา เฆาะฮฺ, กุฏบะฮฺ 191
7. ชาวกัมภีร์คือพวกยิว และพวกคริสเตียน นักปราชญ์บาง
ท่านบอกว่าบางทีอาจจะรวมถึงพวกไซโรแอสเตอร์ด้วย
8. โองการนี้เป็นความมหัศจรรย์อย่างหนึ่งของคัมภีร์กุรอาน เมื่อ
ตอนที่โองการนี้ถูกประทานมา ท่านศาสดาอยู่ในมัจกะฮฺและ
กำลังเชิญชวนคนในหมู่บ้านแห่งหนึ่งมาสู่สัจธรรม มันเป็น
เรื่องที่แปลกมากที่คนที่มีความเชื่อมั่นเช่นนั้นจะกล่าวว่าในไม่
ช้าคนจะได้ยินข่าวของโองการนี้และพวกเขาจะรู้ว่าคัมภีร์เล่ม
นี้เกี่ยวข้องกับโลกอย่างไร
9. เพราะในกรณีนี้ ความยุติธรรมสำหรับผู้ศรัทธาจะมีใช้เบา
หมายอีกต่อไป แต่เบาหมายก็คือผลประโยชน์ของตนเอง

10. “สัตว์” ในโองการนี้เป็นคำแปลของคำว่า “ตะวาบ” ในภาษาอาหรับซึ่งรวมทั้งพวกมดปลวกด้วย แต่คำนี้ถูกใช้กับสัตว์สี่เท้าจำพวกม้า ลา วัวและพ่อกำนัน
11. เพื่อเป็นการป้องกันการเข้าใจผิดจึงต้องขอชี้แจงให้ทราบว่าโองการนี้เป็นโองการหนึ่ง ซึ่งแสดงถึงคุณสมบัติอย่างหนึ่งของพระผู้เป็นเจ้า นั่นคือ การอนุญาตให้มนุษย์เลือกเอาว่าจะเชื่อหรือไม่ ศาสนาเป็นของอัลลอฮ์แต่เพียงพระองค์เดียว และใครจะล่วงละเมิดการอันหนึ่งของพระองค์โดยไม่ได้รับอนุญาตไม่ได้เป็นอันขาด อย่างไรก็ตาม ความหมายของโองการนี้บอกเราว่าพระองค์ไม่อนุญาตให้แก่มุสลิมนำไปใช้เหตุผล ความสกปรกโสมนมที่อ้างถึงในโองการนี้เป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับความศรัทธา (อิมาน) ดูกุรอาน 6.125
12. บทบัญญัติ (อะฮุกาม) เป็นตัวบทที่เป็นที่มาของกฎหมายอิสลาม (ชะรีอะฮ์) และเป็นตัวบทที่วางไว้เพื่อกำหนดกฎในการดำเนินชีวิตของมนุษย์
13. นี่เป็นกฎที่เหมือนกับกฎแรกของเตการ์ตสที่กล่าวว่าเขาจะไม่ยอมรับสิ่งใดโดยมิได้คิดให้รอบคอบเสียก่อน และถ้าหากความเป็นไปได้อันหนึ่งต้องเผชิญกับความเป็นไปได้อีก

อันหนึ่ง เขาจะไม่ยอมรับความเป็นไปได้อันนั้น และนี่คือ
ความหมายที่ถูกต้องของความแน่นอน

14. แน่แน่นอน ถ้าหากว่าที่ไหนไม่อาจหาความแน่นอนได้ เราก็
ต้องอาศัยความน่าจะเป็นและความละม้ายคล้ายคลึงกัน อย่าง
ไรก็ตาม ความน่าจะเป็นและความละม้ายคล้ายคลึงก็มีใช้
ความแน่นอน ดังนั้น ถ้าหากไปยึดมั่นเป็นสิ่งที่แน่นอน
แล้ว มันก็จะก่อให้เกิดความผิดพลาด

15. เรื่องนมอยู่ในงานของเบคอนด้วย และตรงที่เขาเอ่ยถึงสิ่งที่
เขาถือว่าเป็นเจว็ดซึ่งเขาเรียกว่า เจว็ดแห่งสังคมหรือเจว็ด
ของประชาชนนั้น เขาหมายถึงการตามและการเลียนแบบ
อย่างมืดบอด

16. เรื่องการเลียนแบบบรรพบุรุษ การเลียนแบบผู้นำสังคม
การลอกเลียนแฟชั่นหรือสังคมนั้นเป็นคนละเรื่องกับการตาม
คนที่มีความรู้และมุญตะฮิดที่ยุติธรรม (ตักลีล) ตามที่คณะ
ทางฟิกฮ์ เพราะการตักลีลตามหลักของฟิกฮ์นั้นเป็นการตาม
ความรู้ที่ได้รับการกลั่นกรองของผู้ที่มีความรู้จริง ๆ เป็นการ
ตามเพียงด้านกรกระทำ มิใช่ตามความคิดและความเชื่อ

17. บางทีมันอาจเป็นความจำเป็นที่จะต้องอธิบายว่าความสะอาด

ของนาเป็นเรื่องที่สำคัญมากเรื่องหนึ่งในอิสลาม ศพของ
สัตว์เป็นสิ่งที่สกปรกและถ้าสิ่งใดก็ตามที่เบียดไปถูกมันสิ่งนั้น
ก็ถือว่าสกปรกด้วย ดังนั้น ในกรณีนี้ เรื่องความสะอาด
และประโยชน์ของบ่อน้ำจึงเป็นเรื่องที่มีปัญหาขึ้นมา

18. ในซูเราะฮ์ฮัจญุม (53.2-11) กล่าวว่า

“เขา (มุฮัมมัด) ไม่พูดออกมาจากความปรารถนาของ
เขาเอง

สิ่งที่เขาพูดนั้นมีใช้อนใด นอกจากที่เขาได้ถูกประทานให้
ผู้มพลานภาพได้สอนเขา

ซึ่งเป็นผู้มีความปรีชา แล้วเขาก็ได้แสดงกำเนิดที่แท้

โดยตัวเขาสถิตย์อยู่ ณ ขอบฟ้าอันสูงลิบ

แล้วหลังจากนั้น เขาก็เข้ามาใกล้ แล้วเขาก็เคลื่อนเข้า

มาก

จนเขาได้เข้ามาอยู่ในระยะเพียงเท่ากับสองข้างของคันศร
หรือใกล้กว่านั้น

แล้วอัลลอฮ์ก็ทรงประทานโองการแก่บ่าวของพระองค์ใน
สิ่งที่พระองค์ทรงประทาน

จิต (ของมุฮัมมัด) ย่อมไม่มูสาในสิ่งที่ได้มองเห็น”

ทศมกร์กรอานกล่าวเช่นนั้น ก็เพื่อแสดงว่าระดับของเรื่อง
เหล่านี้ย่อยเหนือพ้นไปจากการงานของเหตุผล เรื่องที่เอ่ยถึง ณ
ทศมกร์กรอานเรื่องการเมืองเห็น

หรือในซูเราะฮ์ศุกวีร์ (81.18-24) ศศมกร์กรอานกล่าวว่า
“แท้จริงมันเป็นคำพูดของทูตผู้ทรงเกียรติ (ญิบร็ล)”

อัลลอฮ์ประทานอัล-กุรอานมายังท่านศาสดาโดยผ่านทางทูต “ผู้ม
พลัง ณ พระผู้เป็นเจ้าของบัลลังก์ผู้มยศอันสูงส่ง เป็นทฤกเชอ
ฟัง อีกทั้งความซอฮตยเป็นที่สุด”

“มิตรของพวกเขาเจ้า (คือศาสดามุฮัมมัด) นั้นมิใช่คนวิกล
จริต” กล่าวคือ เพราะพวกเขาถือว่าคำพูดของเขาไม่เข้ากับเหตุ
ผลของพวกเขา พวกเขาจึงคิดว่าเขาเสียสติ แต่พวกเขาผิด
“โดยแท้จริง เขาได้เห็นญิบร็ล ณ ขอบฟ้าอันแจ่มชัด เขามิ
ได้เป็นผู้เก็บงำความเร้นลับ” กล่าวคือ มุฮัมมัดมิได้เก็บสิ่งที่
ท่านได้ประสบมาไว้กับตัวเพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง แต่สิ่งที่
ท่านกล่าวออกมานั้น ท่านกล่าวออกมาจากสิ่งที่ท่านได้พบเห็นมา

19. ดูรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้เพิ่มเติมในหนังสือเรื่อง Religion
and the World (ศาสนากับโลก)